

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ BATMAN ŞUBESİ
HAPİSHANE KOMİSYONU

**BATMAN BEŞİRİ KAMPÜS HAPİSHANELERİNDE SU KESİNTİLERİ VE
SAĞLIK HAKKI İHLALİ İNCELEME RAPORU**
(14 AĞUSTOS 2025)

GİRİŞ

İnsan Hakları Derneği Batman Şubesine; Batman ili Beşiri ilçesi sınırları içerisinde bulunan Batman Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman L Tipi Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda su kesintileri ve içme/temizlik suyu kalitesi nedeniyle mahpusların ciddi sağlık sorunları yaşadığına dair yerel basın, sosyal medya platformlarına yansıyan haberler ve mahpus ailelerinin başvuruları üzerine şubemiz harekete geçmiştir. Bu başvurular hem mahpusların hem de ailelerinin aktarımları ile doğrulanmış olup, konunun aciliyet arz ettiği tespit edilmiştir.

Hapishane komisyonumuz yapılan bildirimler ve başvurular ışığında Batman Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman L Tipi Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan mahpuslarla insan hakları ihlalleri iddiaları hakkında görüşme gerçekleştirmiştir.

Mahpuslarla yapılan görüşmelere İHD Batman Şubesi Hapishane Komisyonu üyeleri Av. Ahmet ŞİRAY, Av. Yunus BAĞIŞ ve Av. Zana Yücel BOZKURT katılmıştır.

İlgili durumu değerlendirmek üzere; hapishanedeki bir kısım mahpusla tek tek görüşülmüş, konu ile ilgili hak ihlallerine ilişkin bulgular gözlemlenmiş olup; bu bulgular komisyon üyelerimiz tarafından tutanak altına alınmıştır.

İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

İnsan Hakları Derneği (İHD) Tüzüğü'nün; **Derneğin Amaç Ve İlkeleri** başlıklı 2. Maddesi gereğince yaşanan her türlü hak ihlali hakkında çalışma yürütmektir.

Bu çerçevede Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu, Batman Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman L Tipi Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan mahpusların aileleri aracılığı ile şubemiz Hapishane Komisyonuna telefon yolu ile başvuruda bulunarak, ismi yer alan kurumlarda su kesintisinden dolayı yaşanan sağlık sorunları ile ilgili insan hakları ihlalleri bildirimleri yapılmıştır.

Hapishane Komisyonumuza yapılan başvurularda yer alan iddiaların, kişinin temel hakkı olan sağlık hakkı ve yaşam hakkına yönelik vahim boyutlarda olması nedeniyle, komisyonumuz söz konusu ihlaller ile ilgili inceleme ve tespitlerde bulunmak amacıyla inceleme yapma kararı almıştır.

Bu ziyaretler ile ismi yer alan kurumlar, hapisanedeki yapısal ve genel sorunların yanı sıra mahpusların maruz kaldığı hak ihlallerini tespit etmeyi, raporlaştırmayı, gerekmesi halinde hukuki başvuruların yapılması ve hak ihlallerinin kamuoyuna aktarılması amacı ile kaleme alıp derneğimiz tarafından arşivlenmiştir.

Komisyonumuzun işbu raporlama amacını Batman Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman L Tipi Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda yaşanan hak ihlallerini inceleme ve elde edilen veriler ışığında tespitlerde bulunmak ve sonuçlarını kamuoyuyla paylaşmak olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Bu rapor temel olarak avukatlar tarafından hapisanelerde gerçekleştirilen ziyaretlere dayanmaktadır. Ziyaret dışında mahpusların aileleri ile yapılan telefon görüşmeleri, ailelerin yaptıkları yazılı başvurulardan elde edilen bilgiler, yerel ve sosyal medya platformlarında yer alan haberler, konu hakkında muhatap resmi kurum veya kişiler ile gerçekleştirilen görüşme bilgileri kullanılmıştır.

İLGİLİ DÜZENLEMELER

Hapishane Komisyonumuz tarafından yapılan incelemeler;

1. Anayasa, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan diğer alt düzenlemeler,
2. Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar”,
3. 9 Aralık 1988 tarihli “Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü”
4. 14 Aralık 1990 tarihli “Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler”;
5. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006) /2 Nolu “Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni” (Avrupa Hapishane Kuralları),
6. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Hapishanenin Aşırı Kalabalıklaşması ve HapishaneMevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı;
7. 5275 sayılı “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun” ve “Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük”,
8. “Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik” Hükümleriyle ilgili diğer mevzuatı dikkate alınarak yapılmıştır.

1-Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilen İnsan Hakları

Evrensel Bildirisi, kişi haklarının tanınması, korunması ve insan haklarına yaraşır bir şekilde yaşaması açısından önemli bir yol haritası görevi görmektedir. Her birey ve toplumun beyannamedeki hakları göz önünde bulundurarak hareket etmesi gerekmektedir.

2- BM Mahpuslara Uygulanması Gerekli Asgari Standart Kurallar

Dünya ölçeğinde hapisanelerde mahpuslara yönelik muameleye ilişkin standartları belirleyen temel belge 1955 tarihli “Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kurallarıdır. (Asgari Standart Kurallar). Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından kabul edilmesi üzerinden 60 yıldan uzun bir süre geçmesi nedeniyle günümüzün ihtiyaçları, insan hakları ve hapisane idaresi alanlarında meydana gelen değişim ve gelişmeleri yansıtacak şekilde yeniden gözden geçirilerek Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 17 Aralık 2015 tarihinde kabul edilmiştir. Gözden geçirilmiş Asgari Standart Kurallara yaşamının 27 yılını Apartheid rejiminin hapisanelerinde mahpus hakları savunucusu olarak geçiren Güney Afrika Cumhuriyeti’nin Başkanı Nelson Mandela’nın mirasını onurlandırmak için Mandela Kuralları adı verilmiştir.

4- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

4 Kasım 1950 tarihinde Roma’da imzalanan bu sözleşme, İnsan Hakları Evrensel Bildirisini ve bu bildirinin açıkladığı hakların evrensel ve etkin olarak tanınmalarını ve uygulamalarını hedef almıştır. Özgürlük ve Güvenlik Hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 5. maddesi ile güvence altına alınmıştır.

5- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Cumhuriyetin Nitelikleri

Madde 2- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

Devletin Temel Amaç ve Görevleri

Madde 5- Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

Temel Hak Ve Hürriyetlerin Nitelięi

Madde 12 – Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı

Madde 17 – Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına

sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

Hak Arama Hürriyeti

Madde 36 – Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

İnsan Hakları Derneği Batman Şubesi Hapishane Komisyonuna Yapılan Başvurular

İnceleme yapılan Batman Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman L Tipi Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan mahpusların, mahpus aileleri ve mahpus avukatları tarafından komisyonumuza genel olarak;

1. Sağlık sorunlarıyla yeterince ilgilenilmemesi,
2. Hastane sevkleri sonrasında doktor tarafından tedavi amaçlı yazılan ilaçların süresinde verilmemesi veya temin edilmemesi,
3. Tedavilerin geç yapılması veya hiç yapılmaması,
4. Tedavilerine ilişkin sevklerin hastanelere geç yapılması veya hiç yapılmaması,
5. Temizlik ve hijyen malzemesinin verilmemesi,
6. Sağlıklı ve temiz suya sürekli erişimin olmaması iddiaları,

Kapsamında başvuruda bulunulmuştur.

Başvurular ilgisine göre uygun görülen kurumlara gönderilmek üzere işleme alınmış ve arşivlenmiştir.

İNCELEMELER ve TESPİTLER

İLGİLİ HAPİSHANELERDE YAPILAN İNCELEMELERDE ULAŞILAN TESPİTLER İLE MAHPSULARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER

Yukarıda bahsedilen Batman Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman L Tipi Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan mahpuslar, mahpus ve aileleri tarafından yapılan başvurular ve bildirimler doğrultusunda ceza infaz kurumunda incelemelerde bulunulmuştur. Yapılan incelemelerde rastgele seçilen koşullardaki mahpuslarla ve başvuru yapan mahpuslarla hapishanelerdeki yetkili ve görevliler olmaksızın şikâyet ve talepler dinlenmiştir.

Yapılan görüşmeler, alınan beyanlar ve elde edilen bilgiler doğrultusunda:

Hapishanede yaşanan su kesintileri nedeniyle mahpusların günlerdir ne sıcak ne de soğuk

suya erişim sağlayamadığını, hapishanede yaşanan su krizinin, hijyen koşullarının ciddi biçimde bozulmasına, kişisel temizlik imkanlarının ortadan kalkmasına ve sağlık sorunlarının baş göstermesine neden olduğunu, Hapishane içerisindeki duşların ve tuvaletlerin çalışmadığını, temizlik yapılamadığı için ortak alanlarda ağır kokuların oluştuğunu ve koğuşların bulaşıcı hastalıklara açık hale geldiği beyan edilmiştir.

1. Su Kesintileri:

- ✓ Şebeke suyunun günde yalnızca 30 dakika ile 2 saat arası verildiği,
- ✓ Özellikle sıcak hava koşullarına rağmen uzun süreli kesintilerin devam ettiği,
- ✓ Mahpusların kişisel temizlik, içme suyu temini ve ortak alanların temizliği konusunda ciddi sorunlar yaşadığı,
- ✓ Tuvalet ve banyo alanlarında su kesintilerinin yarattığı hijyen sorunlarının koku ve salgın hastalık riskini artırdığı belirlenmiştir.

2. Sağlık Sorunları:

- ✓ Mahpuslar arasında ishal, kusma, mide bulantısı ve baş ağrısı şikayetlerinin yaygınlaştığı,
- ✓ En az 40 mahpusun bu şikayetlerle hastaneye kaldırıldığı,
- ✓ Hapishane revirinde görevli doktorların cezaevlerinde yaşanan sağlık sorunlarını geçici ve yaygın bir durum olarak nitelendirerek çoğu mahpusun hastaneye sevkini yapmadığı,
- ✓ Hastaneye sevk edilmeyen mahpusların gerekli tıbbi tedaviyi alamadığı, hastane sevkleri sonrasında tedavi amaçlı yazılan ilaçların geç verildiği veya temin edilmediği,
- ✓ Şikayetlerin çeşme suyunun kalitesi ve su kesintilerinden kaynaklı olduğu yönünde güçlü bulgular olduğu tespit edilmiştir.

2. Yaşam Hakkı ve İnsan Onuruna Aykırılık:

- ✓ Yetersiz su temini ve hijyen koşullarının İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin 25. maddesinde belirtilen “yeterli yaşam standardı” hakkını ihlal ettiği,
- ✓ Birleşmiş Milletler Mahpuslara Muamele Standart Asgari Kuralları (Nelson Mandela Kuralları)'nın 18, 20 ve 35. maddelerinin ihlal edildiği,
- ✓ Sağlık hizmetine erişimin engellenmesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesinde düzenlenen “işkence ve kötü muamele yasağı” ile 8. maddesinde düzenlenen “özel hayata saygı” ilkesine aykırı olduğu değerlendirilmiştir.

DEĞERLENDİRMELER

Batman T Tipi Kapalı Ceza infaz Kurumu, Batman Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda yapılan incelemelerde; gerek ailelerin beyanları gerek ise mahpuslarla yapılan görüşmeler bir bütün halinde değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Ceza infaz kurumlarında yeterli ve temiz içme/temizlik suyunun sağlanması temel bir insan hakkıdır. Su kesintileri ve kirli su kullanımı, özellikle yaz aylarında bulaşıcı hastalık riskini artırmakta; mevcut koşullar hem sağlık hakkının hem de insan onuruna uygun muamele ilkesinin ihlaline yol açmaktadır. Mahpusların hastaneye sevk taleplerinin reddedilmesi veya ertelenmesi, tedavi hakkının engellenmesi anlamına gelmektedir.

Su kesintileri ve içme suyundan kaynaklı olarak rahatsızlanan birçok mahpusla, ishal ve kusma gibi rahatsızlıklardan dolayı görüşülememiştir. Daha önce hapishanede iki defa kalp krizi geçiren ve ağır sağlık sorunları yaşayan Mehmet Emin Çam isimli mahpus da içme suyundan dolayı zehirlenmiş, ishal ve mide bulantısı gibi sağlık sorunlarından dolayı görüşülememiştir.

ÖNERİLER VE SONUÇ

Hapishane idaresinin mahpusların sağlık sorunları ile ilgilenmesi, tedavilerin vaktinde yapılması bireyin sağlık hakkı kapsamında olup hasta mahpusların hastaneye tedavi amaçlı götürülmesi ve revir şartlarının iyileştirilmesi, içme suyundan kaynaklı olarak sağlık sorunu yaşayan tüm mahpusların ivedilikle hastaneye sevk edilmesini,

Mahpuslara ihtiyacı olan temizlik malzemesinin verilmesi, koğuş bakımının ve temizliğinin sağlanması, ortak alanların düzenli bir şekilde temizlenmesi için gerekli imkanın sağlanması, mahpusların temiz ve yeteri kadar suya erişimi önündeki engelin kaldırılması,

Hapishanelerdeki su kesintilerinin derhal sona erdirilmesi, temiz içme ve kullanım suyunun kesintisiz sağlanması, hapishane için temin edilen suyun insan sağlığı açısından tehdit oluşturup oluşturulmadığının bilimsel olarak araştırılması,

İçme ve kullanım suyu kesintilerinde ihmali olan ve içme suyundan kaynaklı olarak yaşanan sağlık sorunların yaşanmasında ihmali olan sorumlular hakkında idari ve adli işlem başlatılması,

Benzer ihlallerin tekrarını önlemek için bağımsız heyetlerin hapishane ziyareti önündeki engellerin kaldırılması ve izleme mekanizması kurulması gerekmektedir.

İnsan Hakları Derneği(İHD) Batman Şubesi Hapishane Komisyonu tarafından 0.08.2025 16.07.2025 - 11.08.2025 tarihleri arasında dernek şubemize yapılan Batman Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman L Tipi Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda su kesintilerinden kaynaklı olarak yaşanan insan hakları ihlalleri başvuruları üzerine Hapishane Komisyonumuzun bu kurumlarda bulunan mahpuslar ve mahpus aileleri ile; yüz yüze, telefon ve e-mail kanalıyla, elde edilen tüm bilgi ve belge ile yapılan görüşmeler neticesinde tanzim edilen raporumuz kamuoyuna sunulmuştur.